tobak ELLER hälsa

#2 2012

Nyhetsbrev från Yrkesföreningar mot Tobak

Äntligen har Världshälsoorganisationen (WHO) som tema för WHO:s årliga tobaksfria dag den 31 maj i år valt att fokusera på tobaksindustrin och dess arbetsmetoder.

Tobaksindustrin tjänar miljarder på att miljoner dör

TOBAKSINDUSTRIN, liksom malariamyggan och malarian, fortsätter relativt ohotad sprida sjukdom och död och satsar fortfarande enorma resurser på att underminera det tobaksförebyggande arbetet genom att såväl stoppa, försvaga som försena nya tobaksförebyggande lagar och åtgärder.

MISSLYCKAS MAN MED att stoppa åtgärderna använder man sina ekonomiska muskler.

Till exempel har Philip Morris stämt Norge för dess exponeringsförbud och Uruguay för dess stora varningsbilder. Sist men inte minst har tre tobaksjättar – BAT, Imperial och Japan Tobacco – stämt Australien för beslutet att införa neutrala tobaksförpackningar i slutet av 2012. Philip Morris har också utifrån ett bilateralt handelsavtal mellan Hong Kong och Australien krävt ett enormt skadestånd för att man inte längre får sälja sina förljugna förpackningar.

LÅT ER ABSOLUT INTE SKRÄMMAS av tobaksindustrins ekonomiska muskler. Att sälja cancer och hjärtinfarkt är tyvärr fortsatt mycket lönsamt. 2010 gjorde de största tobaksbolagen en nettovinst på drygt 35 miljarder US dollar, d.v.s. en större vinst än den sammanlagda vinsten för Coca Cola, Microsoft och McDonald's.

TOBAKSBOLAGEN SATSAR även intensivt på lobbyverksamhet riktad till regeringars ledamöter, deras tjänstemän och till parlamentariker. Med hjälp av kontakter med tjänstemän i departementen påverkas t.ex. statsråd inför propositioner om tobakslagar med vilseledande och snedvridna fakta. Det förekommer också att statsråd själva har livliga kontakter med tobaksbolag och även ger stöd till tobaksbolagen i deras exportsatsningar som t.ex. i Sverige när det gäller snuset. Detta trots att tobakskonventionens rekommendationer till Art. 5.3, som behandlar hur länderna skall förhålla sig till tobaksindustrin, uttryckligen säger att "eftersom tobaksindustrins produkter är dödliga skall tobaksindustrin inte stimuleras att etablera eller driva sin verksamhet". Sveriges agerande får mig att skämmas.

LIKSOM ATT EN FLUGA inte gör någon sommar så räcker det förstås inte med att uppmärksamma tobaksindustrin under enbart en dag. Min förhoppning är nu att den 31 maj blir starten för en omfattande kunskapsspridning i Sverige om tobaksindustrins arbetsmetoder. Arbetsmetoderna måste bli mera kända bland såväl oss som arbetar professionellt mot tobaken som bland allmänheten och förstås hos våra beslutsfattare. Detta är även helt i linje med en annan artikel i Tobakskonventionen; Art 12 som anger att "alla medborgare ska ha tillgång till information om tobaksindustrins arbetsmetoder".

KUNSKAP GER MAKT och tillsammans kan vi göra slut på tobaksindustrins trakasserier och påverkan på folkhälsopolitiken. Glöm inte heller att liksom kackerlackan trivs tobaksindustrin bäst i mörker.

Margaretha Haglund
Tobakspolitisk expert
Tankesmedjan Tobaksfakta

Tobaksfakta

Över 60 länder i världen har infört eller beslutat införa varningsbilder på cigarettpaket. Senast att fatta beslut var Ryssland som inför bildvarningar nästa år. I Norden har Norge, Danmark och Island infört eller beslutat införa varningsbilder, en åtgärd som starkt rekommenderas i riktlinjerna för den internationella Tobakskonventionen.

Källa: www.tobaksfakta.se

Tobaksfakta

Ett drygt tiotal länder har hittills infört eller beslutat införa exponeringsförbud för tobaksvaror. Exponeringsförbud finns eller är på väg i England, Nordirland, Wales, Skottland, Australien, Island, Norge, Thailand, Jungfruöarna, Kanada, Irland, Finland och Trinidad och Tobago.

Källa: www.tobaksfakta.se

Sverige

Hur kan samhället ta kontroll över marknadsföring av tobak och alkohol via digitala medier? Den frågan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att undersöka. Inte bara vuxna utan även barn och ungdomar nås av marknadsföring av tobak och alkohol via bl.a. hemsidor och sociala medier på Internet och TV-sändningar från programföretag som inte sänder från Sverige.

Kommunpolitiker i Lund vill att även personer som slänger fimpar på marken ska kunna bötfällas. ”Fimpar skräpar ner lika mycket som annat skräp och en lagstiftning sänder en signal om beteendeförändring som är viktig”, säger Mats Helmfrid (M), kommunstyrelsens ordförande i Lund.

Provköp för att hålla koll på åldersgränsen för köp av tobak och alkohol blir tillåtna om provköpsutredningen får som den vill.
Utredningen har lagt ett förslag som är ute på remiss och skulle kunna träda i kraft den 1 juli 2013.

Cancerfonden riktar i sin årliga rapport om cancerläget i Sverige svidande kritik mot regering och riksdag för okunskap och passivitet i tobaksfrågan. ”Få framsteg i kampen mot tobaksrökning” är rubriken på preventionskapitlet i Cancerfondsrapporten 2012. Tobaksrökningen är ”en politisk ickefråga”, skriver Cancerfonden.

Statens folkhälsoinstitut har fått i uppdrag att utreda om fler rökfria allmänna platser bör skapas i vårt land. Statens folkhälsoinstitut ska analysera förekomsten av passiv rökning på allmänna platser, särskilt sådana där barn vistas.

Minnesvärd världskonferens i Singapore

Det har varit världskonferens om arbetet mot tobaken och tobaksskadorna och ett flertal eldsjälar från våra olika yrkesföreningar var där.
Den 20-24 mars genomfördes World Conference on Tobacco Or Health i Singapore. Det var den 15:e världskonferensen och den samlade drygt 2 600 tobaksförebyggare från hela världen.

Temat var den viktiga växelverkan mellan lokalt, regionalt, nationellt och globalt tobaksarbete. Ett viktigt inslag var som vanligt utbytet av erfarenheter, idéer och kunskap genom seminarier, föredrag och postersessioner. Medlemmar i YmT:s organisationer bidrog bl. a. med programinslag som finns på

hemsidan www.ymtkansli.org

Ett starkt intryck gjorde WHO:s generalsekreterare Margaret Chan med sina inspirerande maningar till enad front mot Big Tobacco´s försök att skrämma länder att avstå från effektiv lagstiftning för att minska tobaksbruket.

Läs mer om intrycken hos några som var där:

Vad är ditt starkaste minne från världskonferensen?

MARGARETHA HAGLUND, TANKESMEDJAN TOBAKSFAKTA:
– Absolut klarspråket från WHOs chef Margret Chan om att tobaksindustrin är roten till det onda och att vi måste mobilisera alla resurser vi kan och gemensamt bekämpa vår fiende – tobaksindustrin. Det klarspråket har jag aldrig tidigare hört förr. Flera bra sessioner om tobaksindustrin minns jag också och sessionerna om att vi måste sätta en bortre parentes för tobaksbruket, the Tobacco Endgame.

GÖRAN BOËTHIUS, LÄKARE MOT TOBAK:
– Att se läkaren och WHO-chefen Margaret Chan visa sitt ledarskap på samma inspirerande sätt som företrädaren Gro Harlem Brundtland, även hon läkare. Som ”the human dynamo behind WHO” är Margaret Chan kraftfull, slagfärdig och entusiasmerande när hon talar om kampen mot tobaksindustrins trakasserier. Starkt intryck gjorde också det paradigmskifte som konferensprogrammet bjöd på i form av diskussionerna om ”the endgame for tobacco”. Det är dags att börja diskutera en utfasning av tobaksbruket!

LENA SJÖBERG, TANDVÅRD MOT TOBAK:
– Mitt starkaste intryck är fotografiet av en mamma med flera barn som hämtade sitt dricksvatten i en dypöl mitt i Afrika. Landet är Malawi, och människorna är fast i tobaksindustrins garn. Tobak odlas inte av cowboys i USA utan av fattiga människor under eländiga förhållanden. Varor som framställs av barn som under produktionen förgiftas och har en medelålder på 16 år, skulle förmodligen bojkottas av både inköpare och konsumenter. Rapporter från tobaksproducerande länder kommer inte sällan från unga människor med försynt framtoning. Vad skulle hända om budskapet kom från pompösa patriarker med herrklubbsuppbackning?

MONA WAHLGREN, SJUKSKÖTERSKOR MOT TOBAK:
– Mitt bästa minne från världskonferensen i Singapore är mötet med 50-talet sjuksköterskor från många olika länder som tidigt på morgonen kom för att lyssna på varandras arbeten, se bilder och texter. Jennifer Percival från England som var moderator för mötet har även arbetat för bildandet av ett internationellt nätverk av sjuksköterskor som arbetar med tobaksprevention och vi har nu en mötesplats på Global Bridges, www.globalbridges.org

YWONNE WIKLUND, PSYKOLOGER MOT TOBAK:
– På det personliga planet så var det den muntliga presentation som jag höll om arbetet med Tobaksfri Duo. Det gick bra och var riktigt roligt. Att jag hamnade på middagen för alla pristagare av Terry Luther Award var också lite speciellt. Starkaste intrycket gjorde nog WHO:s generalsekreterare Margaret Chan, vilken kraft och energi i hennes tal! Hon gav styrka till fortsatt kamp i det tobaksförebyggande arbetet och att vi måste samarbete och stödja varandra länder emellan i kampen mot industrin. Jag bär också med mig bilden från presentationen om Tobacco Atlas, nya siffror om minst 7 000 ämnen i tobaksröken och hur industrin inte bara styr utan äger regeringar med exemplet från Kina, där tobaksindustrin byggt i alla fall 69 stora grundskolor, med tobaksbolagets varumärke och stor skylt vid entrén.

INGRID TALU, LÄRARE MOT TOBAK:
– I Singapore såg jag en framtidstro både ekonomiskt och i ambitionen att påverka hälsopolitiken! Vi har mycket att lära oss. De arbetar mycket med att skapa fler rökfria miljöer och därmed skyddar man sina medborgare från passiv rökning. Både på skolan som jag besökte och i ett bostadsområde i utkanten av Singapore var det fritt från både klotter och fimpar. Man värnar om det ”gemensamma vardagsrummet”. Människorna var stolta över sin stad. Uppsala, där jag bor, är ett skräphål jämfört med Singapore.

▸ Mer information:
www.wctoh2012.org

End Game – nu räcker det!

Tobaksindustrin tjänar miljarder. Miljoner dör av dess produkter.
I allt fler länder diskuteras på allvar en utfasning av tobaksbruket.
Ett svenskt stoppdatum för tobak skulle skydda också våra barn.

Detta var ingressen på de namnlistor som Yrkesföreningar mot Tobaks representanter hade med sig till folkhälsostämman i Stockholm i slutet av april. YmT har startat en namninsamling för att bygga opinion för en nollvision för tobaksbruket i vårt land.

Perspektivet att rökningen kan och måste bli en historisk parentes präglade världskonferensen i Singapore i mars. ”End Game” är den rubrik som denna nollvision fått internationellt. Visionen får allt starkare fäste i det folkhälsopolitiska medvetandet runt om i världen och ger ny styrka till det tobaksförebyggande arbetet. Som Birgitta Rydberg påpekar i artikeln här intill har Finland och Nya Zeeland redan satt måldatum när de vill att ingen längre ska välja att röka. YmT anser att det är hög tid att Sverige gör detsamma.

Namninsamlingen startades i samband med Folkhälsostämman, kommer att finnas tillgänglig via YmT:s hemsida (www.ymtkansli.org) och kan användas som ett fokusinslag i yrkesföreningarnas opinionsbildande aktiviteter, exempelvis på Tobaksfria dagen, den 31 maj.

▸ Stöd gärna också den internationella kampanjen Health Professionals for a Tobacco Free World: www.ensh.eu/tfu-form.php

Världen

Kaliforniens väljare röstar den 5 juni i primärvalet om republikansk presidentkandidat. Samtidigt har de också möjlighet att säga ja eller nej till ett förslag om att höja skatten på cigaretter med en dollar per paket. Skattehöjningen föreslås öronmärkas för forskning om tobaksrelaterade sjukdomar.

Hallå där,

Birgitta Rydberg, folkpartistiskt sjukvårdslandstingsråd i Stockholm, är det dags att införa en nollvision för rökningen i Sverige?

– Ja, Sverige behöver få ny kraft och fokus i antirökningsarbetet. Regeringen bör följa i Finlands och Nya Zeelands spår och sätta upp ett mål-år för när ingen i Sverige längre väljer att röka.

Men är det verkligen realistiskt att tänka sig att vårt samhälle ska kunna bli helt rökfritt?

– Om vi inte driver opinion för det så blir det aldrig realistiskt. När förslaget om rökfria serveringar först presenterades tyckte ingen att det heller var realistiskt. Om vi driver opinion för att helt avveckla rökningen, kommer tiden så småningom att bli mogen. Det viktiga är att göra det tydligt att det inte handlar om någon förbudspolitik utan om hälsopolitik. Inget av de politiska partierna i Sverige är ännu riktigt framme vid att våga ha en rökfri framtidsvision, men jag hoppas kunna bidra till att vi kommer dit.

Du anser att den svenska tobakspolitiken är alldeles för passiv, vad tror du att passiviteten beror på?

– Det verkar som om vår regering har lutat sig bakåt och inte riktigt fattar att det går att göra så mycket mer. Sedan finns det naturligtvis ett motstånd inom moderaterna, som ser många tobaksfrågor som handelsfrågor. Eftersom notan från tobakens skadeverkningar kommer på det gemensamma kontot i samhället, anser jag att det borde vara ett nationellt intresse att komma vidare och fortsätta minska rökningen. Det är märkligt att regeringen inte tar nya steg när så många andra länder går före och visar goda exempel.

Vilka goda exempel tänker du på?

– Det konservativa Storbritannien har t.ex. beslutat om att cigarrettpaket inte ska få exponeras i butikerna, och förbereder ett beslut om neutrala tobakspaket utan lockande budskap och loggor. Norge har infört ett exponeringsförbud som anses ha haft god effekt. Australien har beslutat införa neutrala paket. Nya exempel kommer till hela tiden.

Tobaksindustrins trakasserier tema för 31 maj

Världshälsoorganisationen WHO har i år som tema för Tobaksfria dagen, den 31 maj, valt; ”Stoppa tobaksindustrins påverkan på folkhälsopolitiken.”

Bakgrunden är att tobaksindustrins hotfulla ekonomiska och juridiska påtryckningar på länder för att hindra effektiva åtgärder mot tobaksskador måste stoppas. Exempel på sådana påtryckningar är de stämningar som tobaksjättar riktat mot Norge för dess exponeringsförbud och Australien för dess beslut om neutrala förpackningar.

WHO-chefen Margaret Chan har på senare tid vid flera tillfällen gått till hårt angrepp mot den internationella tobaksindustrin för dess metoder att försöka förhindra tobaksförebyggande lagstiftning. Kampanjaffischen visar ett förbudsmärke och någon som tar bort den röda markeringen. ”Intimidation” (skrämsel/hot) står det med stora röda bokstäver på den engelskspråkiga versionen.

VAD KAN VI i Yrkesföreningar mot Tobak göra för att bidra i 31 maj-kampanjen? Hur kan vi använda Tobaksfria dagen som utgångspunkt för att stärka det tobaksförebyggande arbetet i Sverige och internationellt? Här är några idéer och förslag om hur vi folkhälsoarbetare i vår närmiljö i kommuner, landsting, län och/eller andra organisationer kan lyfta frågan om tobaksindustrins påverkan på folkhälsopolitiken:

- Håll dig informerad. Sätt dig in i den internationella bakgrunden till temat och hur den svenska folkhälsopolitiken påverkas av snusindustrin.
- Se dig omkring i din egen vardagsverklighet. Hur påverkas den av tobaksindustrin t. ex genom nedskräpning med fimpar och snusprillor, tobaksskyltning i affärerna, rökning på film och TV, vänner och anhöriga som blivit sjuka av rökning, egna hälsoproblem p.g.a. rökning, tobaksreklam i digitala medier…?
- Skicka information till lokala medier om Tobaksfria dagen och dess tema. Skriv gärna insändare i lokaltidningar och digitala lokala medier!
- Yrkesföreningarnas namninsamling för en nollvision för tobaken (se artikel här ovan) kan användas som utgångspunkt för lokala aktiviteter av olika slag.
- Skriv brev till lokala politiker. Faktaunderlag finns i WHOs informationsmaterial. Efterfråga landstingets/kommunens/länsstyrelsens/organisationens policy för interaktion med tobaksindustrin.

Användbara länkar:

▸ WHOs samlingssida för information om 31 maj-temat: www.who.int/ tobacco/wntd/2012/en/ index

▸ Här kan du ladda ned WHO-affischen www.who.int/tobacco/wntd/2012/poster/en/index

▸ WHO:s Facebook-sida om 31 maj-kampanjen: www.causes.com/causes/ 478596-support-world-no-tobacco-day-31-may?m=64b561d7

▸ Ungdomsorganisationen Youth for Health har startat en Facebook-kampanj för att avslöja hur tobaksindustrin lurar ungdomar: www.facebook.com/youthforhealth

▸ Tankesmedjan Tobaksfaktas bakgrund om tobaksindustrins arbetsmetoder: tobaksfakta.se/fakta/om-tobaksindustrin/

Läkaren Per Haglind tar över som ordförande för YmT.

Per Haglind ny YmT-ordförande

YRKESFÖRENINGAR MOT TOBAK har fått en ny ordförande. YmT:s ordförande 2012-2013 heter Per Haglind och är en välkänd profil bland tobaksförebyggare i Sverige. Han pensionerades nyligen från arbetet som (Sveriges siste) stadsläkare. I 27 år var Per Haglind stadsläkare i Göteborg.

I närmare tio år har han varit aktiv i Läkare mot Tobak där han nästan lika länge haft förtroendeuppdrag i styrelsen. Nu ser han fram emot att axla samordningsansvaret som YmT-ordförande:

– Paraplyorganisationen Yrkesföreningar mot Tobak har många viktiga uppgifter. Inte minst ska vi stimulera samverkan mellan de olika yrkesföreningarna där det finns så stor kompetens på olika områden, säger han.

– Det är angeläget att yrkesföreningarna får stöd att vidareutveckla sitt arbete med att engagera respektive yrkesgrupper i det tobakspreventiva arbetet. Vi måste också stärka vår medlemsrekrytering. Samtidigt kan vi också ha en opinionsbildande roll, i samverkan med Tankesmedjan Tobaksfakta.

På gång

Nationella cannabisnätverket anordnar tre konferenser under 2012–2013 med stöd av Statens folkhälsoinstitut. Konferenserna vänder sig till personal inom socialtjänst, skola, hälso- och sjukvård, polis, kriminalvård och institutionsvård. Dessutom vänder sig konferenserna till ideella organisationer, förtroendevalda och till föräldrar. Konferenserna anordnas i Stockholm den 1 juni och 12 oktober 2012 samt den 1 februari 2013. Mer information: www.fhi.se

Nätverksträff för mödra- och barnhälsovården kring ANDT-frågor anordnas av folkhälsoinstitutet i Stockholm den 13 juni. Syftet är att främja och utveckla samarbetet mellan verksamheterna för att nå hög kvalitet i ANDT-arbetet. Läs mer på www.fhi.se!

Den 3 juli arrangerar de olika föreningarna i YmT samt Tankesmedjan Tobaksfakta en rad seminarier under Almedalsveckan i Visby. Vi håller till på Strand Hotel. Under Almedalsveckan kommer yrkesföreningarna också att genomföra sin traditionella, opinionsbildande fimpplockning på Visbys gator samt försöka få upp tobaksfrågan på agendan i olika sammanhang genom en aktiv medverkan vid olika seminarier och andra möten.

”Reflektion kring prevention” är rubriken på en konferens i Örebro den 13-14 juni. Denna konferens, med fokus på ANDT-förebyggande arbete, arrangeras av Örebro universitet i samarbete med Statens folkhälsoinstitut.

Några höstdatum att boka i kalendern redan nu: Den 1-2 oktober är det nätverksträff i det Tobakspreventiva Nätverket för Landsting & Regioner, plats: Norrköping. Den 13-14 november arrangeras en nationell konferens om tobaksavvänjning, i Stockholm. Alla tobaksavvänjare inbjuds till en konferens som fokuserar på riktlinjerna och den senaste informationen om metoder och hjälpmedel.

Ny e-postadress

FRÅN OCH MED den 1 juni 2012 ändras professionals@globalink.org till info@ymtkansli.org Mail till marianne@ymtkansli.org fungerar fortfarande.

Yrkesföreningar mot Tobaks hemsida har också ny adress: www.ymtkansli.org

Sanningen om snuskampanjen

För några veckor sedan översvämmades svenska medier av artiklar med påståendet att EU tänker förbjuda svenskt snus.

Det den skickligt iscensatta mediekampanjen handlade om var i själva verket ett förslag om förbud mot smaktillsatser i tobak som ingår i det nya tobaksproduktdirektiv som sakta tar form i EU-maskineriet. Under 2012 ska ett förslag till nytt direktiv läggas fram.

Snus- och cigarettillverkarna använder smaktillsatser som vanilj, choklad och rabarber för att göra sina produkter mer attraktiva och lättillgängliga, inte minst för ”nybörjare”, som oftast är ungdomar. Snustillverkarna lyckades i april på bred front få ut ett nyhetsbudskap som gick ut på att ett förbud mot smaktillsatser var ett hot mot det svenska snuset.

I EN DEBATTARTIKEL på SvD:s Brännpunkt skrev den tidigare tobaksutredaren Paul Nordgren nyligen om denna kampanj och menade att den inte bara är felaktig utan faktiskt också motverkar sina egna syften.

”Sverige har fått en nästan unik förmån inom EU-rätten: ett permanent undantag från ett bindande direktiv. I gengäld åtog vi oss att respektera de andra EU-ländernas snusförbud. Men snuslobbyn sviker detta åtagande. Det är dags att stoppa dess framfart”, skrev han.

Länk till debattartikeln: http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/snuslobbyns-strategi-motverkar-sitt-syfte_7078827.svd

”De uppgifter som förekommer i de svenska medierna måste ha sin källa i Sverige. Från EU-kommissionens sida har inga nya kontakter om tobaksdirektivet tagits med den svenska regeringen”, sade senare talesmannen Frederic Vincent hos EU:s hälsokommissionär till www.tobaksfakta.se

Länk till intervjun: http://tobaksfakta.se/nyheter/lognaktig-snuskampanj/

Tobak eller Hälsa

ges ut av paraplyorganisationen **Yrkesföreningar mot Tobak** (www.ymtkansli.org) där fem föreningar samarbetar för en tobaksfri framtid.

Kansli:
Marianne Roos och **Sara Sanchez Bengtsson**
Tel: 08-669 81 58, **fax:** 08-669 81 65,
Besöksadress: Västgötagatan 2, plan 3
Postadress: Box 4180, 102 64 Stockholm
E-post: info@ymtkansli.org

Ansvarig utgivare: Lena Sjöberg,
tel 070-663 68 34 e-post: lena.sjoberg@lio.se
Redaktör: Helene Wallskär, tel 08-645 18 34
e-post: helene@mediaproduktion.se
Dahlstedt & Wallskär mediaproduktion AB,
Selmedalsringen 22, 129 36 Hägersten.

Yrkesföreningarna

LÄKARE mot TOBAK
www.doctorsagainsttobacco.org

TANDVÅRD mot TOBAK
www.dentistryagainsttobacco.org

SJUKSKÖTERSKOR mot TOBAK
www.nursesagainsttobacco.org

LÄRARE mot TOBAK
www.teachersagainsttobacco.org

PSYKOLOGER mot TOBAK
www.psychologistsagainsttobacco.org